

KÕRGEMA HARIDUSE MINISTEERIUM
ÜHISKONNATEADUSTE ÕPETAMISE VALITSUS

**POLIITILISE ÕKONOOMIA
KURSUSE
PROGRAMM**

*KÕRGEMATELE TEHNILISTELE,
PÕLLUMAJANDUSLIKELE,
MEDITSIINILISTELE, PEDAGOOGILISTELE
JA KUNSTIÕPPEASUTUSTELE
NING RIIKLIKELE ÜLIKOOLIDELE*

★

**EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1955**

AR4

2/28740

A-20529

KÕRGEMA HARIDUSE MINISTEERIUM
ÜHISKONNATEADUSTE ÕPETAMISE VALITSUS

POLIITILISE ÕKONOOMIA
KURSUSE
PROGRAMM

KÕRGEMATELE TEHNILISTELE,
PÕLLUMAJANDUSLIKELE,
MEDITSIINILISTELE, PEDAGOOGILISTELE
JA KUNSTIÕPPEASUTUSTELE
NING RIIKLIKELE ÜLIKOOLIDELE

Kinnitatud

*NSV Liidu Kõrgema Hariduse Ministeeriumi
Ühiskonnateaduste Õpetamise Valitsuse poolt
10. novembril 1954*

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1955

Programmi
on koostanud Kõrgema Hariduse Ministeeriumi komisjon koos Ühiskonnateaduste Õpetamise Valitsuse poliitilise ökonomia õpetamise osakonnaga

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu

28740

ARHIIVKOGU

---

1. TEEMA. Poliitilise ökonomia aine

1. Materiaalsete hüvede tootmine on ühiskonna elu alus. Tootmise lihtsad momendid: töö, tööobjekt ja tööriistad. Tootmisvahendid ja tööjõud.

2. Ühiskondlik tootmine ja selle kaks külge. Tootlikud jõud ja tootmissuhted. Tootmisviis. Tootlike jõudude ja tootmissuhete ühtsuse seadus ühiskondliku tootmise süsteemis. Tootlike jõudude ja tootmissuhete vastastikune toime. Tootmissuhete osa tootlike jõudude arenemises. Tootmise, baasi ja pealisehituse vahekord. Tootmisviiside revolutsiooniline asendamine. Kommunism on kõige progressiivsem tootmisviis.

3. Ühiskonna arenemise majandusseadused ja nende objektiivne iseloom. Üldised ja spetsiifilised majandusseadused. Majandusseaduste erinevus loodusseadustest. Majandusseaduste tunnetamise ja teadliku kasutamise võimalikkus sotsialismi tingimustes ühiskonna huvides. Subjektiiv-idealistlike vaadete ja majandusseaduste fetišeerimise kriitika.

4. Poliitilise ökonomia aine marksistlik-leninlik definitsioon. Poliitiline ökonomia on ajalooline teadus. Poliitilise ökonomia parteiline, klassi-iseloom.

5. Marksistlik-leninliku poliitilise ökonomia tähtsus proletariaadi klassivõitlusele ja kommunistliku ühiskonna ülesehitamisele. Pööre, mida teostasid K. Marx ja F. Engels majandusteaduses. Marksistliku poliitilise ökonomia arendamine V. I. Lenini poolt. Kommunistliku ühiskonna ülesehitamist käsitlevate põhiteeside väljatöötamine V. I. Lenini poolt. Marksistlik-leninliku poliitilise ökonomia edasiarendamine V. I. Lenini õpilase ja võitluskaaslase J. V. Stalini poolt.

I O S A

KAPITALISMIEELSESED TOOTMISVIISID

2. TEEMA. Ürgkogukondlik tootmisviis

1. Inimühiskonna tekkimine. Ürgaegset ühiskonda käsitlevate teadusalaste teadmiste allikad. Töö osa inimühiskonna tekkimises. Keele tähtsus inimühiskonna arenemises.

2. Ürgaegse ühiskonna tootlikud jõud. Tööriistade ja töövilumuse arenemine. Ürgkogukondliku tootmisviisi tootlike jõudude arenemise üldpilt.

3. Ürgaegse ühiskonna tootmissuhted. Ühine töö ja tootmisvahendite ühisomandus. Loomulik tööjaotus. Võrd-sustav jaotamine. Klasside ja ekspuaterimise puudumine. Sugukondlik kord. Ürgkogukondliku korra põhiline majandusseadus.

4. Ürgkogukondliku korra lagunemine. Esimene suur ühiskondlik tööjaotus. Vahetuse, eraomanduse ja varalise ebavõrdsuse tekkimine. Sugukonna lagunemine. Külakogukonna tekkimine. Lisaproducti saamise võimalus. Patriarhaalne orjus. Klasside tekkimine. Inimese poolt inimese ekspuaterimise ja riigi tekkimine.

Vanade tootmissuhete muutumine tootlike jõudude arenemise piduriks ja ürgkogukondliku tootmisviisi hukkumine. Üleminek ürgkogukondlikult tootmisviisilt orjanduslikule tootmisviisile kui majandusseaduse, mille järgi tootmissuhted peavad tingimata vastama tootlike jõudude iseloomule, nõuete väljendus.

Ürgaegse ühiskonna kohta levinud kodanlike vaadete kriitika.

3. TEEMA. Orjanduslik tootmisviis

1. Orjanduse tekkimine. Tootlike jõudude edasine kasv on orjandusliku korra tekkimise alus. Põlluharimise, karjakasvatuse ja käsitöö arenemine. Teine suur ühiskondlik tööjaotus. Kaubatootmise ja vahetuse arenemine. Linnade tekkimine. Linna eraldumine külast. Kaupmeeste ja liigkasuvõtjate tekkimine. Kolmas suur ühiskondlik tööjaotus. Orjatöö muutumine ühiskonna eksisteerimise aluseks. Orjandusliku ühiskonna põhilised klassid — orjad ja orjapidajad. Orjanduslik riik. Antiikriik. Idamaa riigid.

2. Orjandusliku korra tootmissuhted. Orjapidaja omandiõigus tootmisvahenditele ja orjale on tootmissuhete aluseks. Orjade seisund tootmises ja ühiskonnas. Orjade saamise viis. Orjatöö lihtne kooperatsioon. Ergasteeriimid ja latifundiumid. Vastandlikkuse tekkimine linna ja maa vahel, vaimse ja füüsilise töö vahel.

Orjandusliku korra põhiline majandusseadus.

3. Orjandusliku korra lagunemine. Vahetuse edasine arenemine. Orjandusliku tootmisviisi vastuolude teravnemine. Valitseva klassi parasitismi kasv. Orja mittehuvitatus tööst. Orjade juurdevoolu lõppemine. Orjatööle rajatud suurtootmise langus. Klassivõitlus orjanduslikus ühiskonnas. Orjade ülestõusud. Orjandusliku korra hukkumine. Üleminek orjanduslikult tootmisviisilt feodaalsele tootmisviisile kui majandusseaduse, mille järgi tootmissuhted peavad tingimata vastama tootlike jõudude iseloomule, nõuete väljendus. Orjapidamise jäänused kaasaegse kapitalismi tingimustes.

4. Orjanduse ajastu majandusteaduslikud vaated.

4. TEEMA. Feodaalne tootmisviis

1. Feodalismi tekkimine. Feodaalne maaomandus ja feodaalide klassi kujunemine. Talupoegade orjastamine. Feodalismi tekkimine Venemaal.

2. Feodaalühiskonna tootmissuhted. Feodaalne maaomandus ja feodaali mittetäielik omandiõigus tootjale on feodaalsete tootmissuhete aluseks. V. I. Lenin pärisorjusliku majandussüsteemi olemusest. Talupoegade ekspluateerimine feodaalide poolt ja selle vormid. Feodalismi põhiline majandusseadus.

Feodaalühiskonna klassid ja seisused. Feodaalne hierarhia.

3. Tootlike jõudude arenemine feodalismi tingimustes. Keskaegne linn. Tsunftikord. Kaupmeeste gildid. Lihtne kaubatootmine.

Kapitalistliku tootmise tekkimine feodalismi rüpes. Kaubanduskapitali osa kapitalistliku tootmise tekkimises.

4. Feodaalkorra hukkumine. Pärisorjade ülestõusud. Kodanlikud revolutsioonid. Seaduse, mille järgi tootmissuhted peavad tingimata vastama tootlike jõudude iseloomule, kasutamine kodanluse poolt feodalismi vastu. Feodaalse ekspuaterimisvormi asendamine kapitalistliku ekspuaterimisvormiga. Üleminek feodaalselt tootmisviisilt kapitalistlikule tootmisviisile kui majandusseaduse, mille järgi tootmissuhted peavad tingimata vastama tootlike jõudude iseloomule, nõuete väljendus.

Feodalismi jäänused kaasaegse kapitalismi tingimustes.

5. Feodalismi ajastu majandusteaduslikud vaated.

II OSA

KAPITALISTLIK TOOTMISVIIS

A. MONOPOLISMIEELNE KAPITALISM

5. TEEMA. Kaup

1. Kaubatootmine on kapitalismi tekkimise lähtepunkt. Kapitalistlik tootmine on kaubatootmise kõrgeim vorm. Lihtsa kaubatootmise ja kapitalistliku kaubatootmise ühetüübilisus ning erinevus.

2. Kaup ja selle omadused. Kauba tarbimisväärtus ja väärtus. Kaubas kehasunud töö kaheksugune iseloom. Konkreetne ja abstraktne töö. Vastuolu eratöö ja ühiskondliku töö vahel. Lihtne ja komplitseeritud töö. Kauba väärtuse suurus. Ühiskondlikult vajalik tööaeg. Väärtus ja vahetusväärtus. Väärtusvormide arenemine.

3. Väärtusseadus on kaubatootmise majandusseadus. Konkurentsi ja tootmise anarhia seadus.

Ühiskondliku töö ja tootmisvahendite stiihiline jaotamine mitmesuguste kaubamajandusharude vahel hindade mehhanismi kaudu.

Väärtusseadus ja kaubamajanduse tootlike jõudude arenemine. Väärtusseaduse osa kapitalistlike suhete tekkimises ja arenemises. Kaubafetišism.

6. TEEMA. Raha

1. Kaubatootmise vastuolude arenemine ja raha tekkimine. Raha olemus. Raha funktsioonid. Raha kui väärtusmõõt. Hind. Hindade mastaap. Raha kui ringlemisvahend. Münt. Raha kui akumulatsiooni- või aarete kogumise vahend. Raha kui maksevahend. Ringlemiseks vajalik raha hulk. Maailmaraha.

2. Kuld ja paberraha. Paberraha ringlemise seadus.

Inflatsioon ja selle mõju rahvamajandusele ning mitmesuguste kodanliku ühiskonna klasside olukorrale.

Metalli-, nominalistliku ja kvantitatiivse «rahateooria» kriitika. Tööraha- «teooriate» kriitika.

7. TEEMA. Kapitalistliku tootmise kolm arenemisstaadiumi tööstuses

1. Kapitali esialgne akumulatsioon. Talupoegadelt vägivaldne maade äravõtmine. Proletariaadi tekkimine. Kapitalistliku töödistsipliini loomine. Siseturu kujunemine kapitali jaoks. Rikkuste akumulatsioon. Esialgse akumulatsiooni iseärasused Venemaal.

2. Kapitalistlik lihtne kooperasiioon ja selle majanduslikud eelised.

3. Kapitalismi manufaktuuri periood. Manufaktuur, selle vormid ja tekkimise teed. Kapitalistlik kodutöö. Manufaktuuri mõju tööliklassi olukorrale. Manufaktuuri ajalooline osa.

4. Kapitalismi masinaline periood. Tööstuslik revolutsioon. Suurtööstuse arenemise iseärasused Venemaal. Vene teadlaste ja leiutajate prioriteet rea teaduse- ja tehnikaharude arendamises. Kapitalistlik industrialiseerimismeetod. Linnade ja tööstuskeskuste kasv. Proletaarlaste klassi kujunemine. Kapitalistlik vabrik. Masin kui tööliste ekspluatsiooni vahend kapitalistide poolt. Masinate kasutuselevõtmise piirid kapitalismi tingimustes. Vastandlikkuse süvenemine vaimse ja füüsilise töö vahel. Suurtööstus ja põllumajandus. Vastandlikkuse süvenemine ja teravnemine linna ja maa vahel. Töö ja tootmise kapitalistlik ühiskonnastamine. Masinalise suurtööstuse arenemine ja kõigi kapitalismi vastuolude teravnemine.

8. TEEMA. Kapital ja lisaväärtus. Kapitalismi põhiline majandusseadus

1. Tootmisvahendite kapitalistlik omandus on tootmisuhete aluseks kapitalismi tingimustes. Raha muundumine kapitaliks. Kapitali üldvalem ja selle vastuolu. Tööjõud kui kaup. Tööjõu kui kauba väärtus ja tarbimisväärtus. Tööjõu kui kauba väärtus ja tööliste tööga loodav väärtus.

2. Kapitalistliku tootmise kahesugune iseloom: tööprotsess ja väärtuskasvu protsess. Vajalik aeg ja lisaaeg. Vajalik töö ja lisatöö. Lisatöö ja lisaväärtus.

3. Kapitali olemus. Kapital kui ühiskondlik tootmisuhte. Kapitali kodanlike definitsioonide kriitika. Püsiv- ja muutuvkapital. Lisaväärtuse norm ja mass. Lisaväärtuse norm kui ekspluateerimisastme väljendus. Kapitalistliku ekspluateerimise iseärasused, võrreldes orjandusliku ja feodaalse ekspluateerimisega.

4. Kaks lisaväärtuse suurendamise viisi. Absoluutne lisaväärtus. Tööpäev ja selle piirid. Töölisklassi võitlus tööpäeva lühendamise eest. Relatiivne lisaväärtus. Töötootlikkus ja -intensiivsus kapitalismi tingimustes. Ekstralisaväärtus. Kapitalismi põhiline majandusseadus.

5. Kapitalistliku ühiskonna klassistruktuur. Kodanlus ja proletariaat. Proletariaadi ja kodanluse vaheline klassivõitlus ja selle teravnemine koos kapitalismi arenemisega. Töötavate talupoegade ekspluateerimine kapitalistlikus ühiskonnas. Kodanliku riigi osa töörahva hulkade ekspluateerimise tugevdamises. Parempoolsete sotsialistide liidrite väljamõeldiste paljastamine, millede järgi olevat võimalik hävitada ekspluateerimine kapitalistliku tootmisviisi säilimisel. Õpetus lisaväärtusest on Marxi majandusteooria nurgakiviks.

9. TEEMA. Palk

1. Palga olemus. Palk kui tööjõu väärtuse ja hinna muundunud vorm. Palga põhivormid. Higi väljapressimise palgasüsteemid ja nende mõju töölisklassi olukorrale. Eba võrdsus meeste, naiste ja laste palgas. Rassiline diskrimineerimine palga alal. Töölisaristokraatia privilegeritud seisund.

2. Reaalpalga langemine koos kapitalismi arenemisega. Naturaal- ja rahapalk. Vabrikupoed. Nominaalpalk ja reaalpalk. Palga natsionaalsed erinevused ja nende põhjused. Reaalpalga langemine kaasaegse kapitalismi tingimustes.

3. Töölisklassi võitlus palga tõstmise eest. Marksism-leninism töölisklassi majanduslikust ja poliitilisest võitlusest. Kommunistlike parteide ja ametiühingute osa töölisklassi majanduslikus ja poliitilises võitluses. Parempoolsete sotsialistide liidrite ja reaktsiooniliste ametiühingute juhtide reeturlik osa tööliikumises.

Kodanlike ja reformistlike «palgateooriate» kriitika.

10. TEEMA. Kapitali akumulatsioon ja proletariaadi vaesumine

1. Tootmine ja taastootmine. Kapitalistlik lihtne ja laiendatud taastootmine. Ühiskonna eksisteerimise materiaalsed tingimused ja kapitalistlike tootmissuhete taastootmine.

2. Kapitali akumulatsioon. Lisaväärtus on kapitalistliku akumulatsiooni allikas. Lisaväärtuse saamine on kapitalistliku tootmise eesmärk. Tegurid, mis avaldavad mõju kapitali akumulatsiooni ulatusele. Kapitali akumulatsioon on laiendatud taastootmise allikas. Kapitali orgaanilise struktuuri kasv koos kapitalismi arenemisega ja selle mõju töörahva olukorrale. Kapitali kontsentratsioon ja tsentralisatsioon.

3. Kapitalistliku akumulatsiooni protsess ja tööstusliku reserv-tööarmee kujunemine. Kapitali akumulatsioon ja nõudmise suhteline vähenemine tööjõu järele. Kapitalistlik rahvastusseadus. Relatiivse ülerahvastuse kolm vormi. Malthuse ja tänapäeva maltuslaste reaktsioonilise teooria kriitika.

4. Kapitalistliku akumulatsiooni üldine seadus. Proletariaadi relatiivne ja absoluutne vaesumine. Kodanliku riigi osa töörahva vaesumise suurendamises. Töölisklassi ja töötava talurahva olukorra järsk halvenemine pärast teist maailmasõda.

Kapitalismi põhivastuolu ja selle arenemine. Kapitalistliku akumulatsiooni ajalooline tendents. Parempoolsete sotsialistide liidrite kodanlik-apologeetiliste «teooriate» — tööpuudust ja proletariaadi vaesumist käsitlevate «teooriate» — kriitika.

11. TEEMA. Kapitali ringkäik ja käive

1. Kapitali ringkäik ja selle kolm staadiumi. Tööstuskapitali kolm vormi: rahakapital, tootlik kapital ja kaubakapital. Tööstuskapital kui kapitali ringkäigu kolme vormi ühtsus.

2. Kapitalistlik tootmine ja ringlus. Ringlemisfääris rakendatava töö iseärasused.

3. Kapitali käive. Põhi- ja käibekapital. Põhikapitali füüsiline ja moraalne kulumine. Põhikapitali kasv koos kapitalismi arenemisega. Käibe aeg ja selle koostisosad. Tootmise aeg ja tööperiood. Ringluse aeg. Tegurid, mis avaldavad

mõju kapitali käibe kiirusele. Muutuvkapitali käive. Lisaväärtuse mass ja aastanorm. Muutuvkapitali käibe kiirene-
mine ja tema mõju lisaväärtuse massile ja aastanormile.

12. TEEMA. Keskmise kasum ja tootmishind

1. Kapitalistlikud tootmiskulud ja kasum. Kasum kui lisaväärtuse muundunud vorm. Kasum on kapitalistliku tootmise eesmärk ja tõukejõud. Kasuminorm ja lisaväärtuse norm. Tegurid, mis avaldavad mõju kasuminormile. Püsivkapitali kokkuvõtteid töölisklassi ekspluateerimise tugevdamise ja töötingimuste halvenemise arvel. Tootmiskulud ja kasum on kategooriad, mis maskeerivad töölisklassi ekspluateerimist. Kasumi kasv kaasaegse kapitalismi tingimustes.

2. Keskmise kasuminormi kujunemine ja kaubaväärtuse muundumine tootmishinnaks. Harudesisene konkurents ja turuväärtuse kujunemine. Kapitali orgaanilise struktuuri erinevus eri tootmisharudes ja erinevused kasuminormis. Harudevaheline konkurents. Keskmise kasuminormi kujunemine. Tootmishind kui väärtuse muundunud vorm. Keskmise kasuminormi seadus on kapitalismi põhilise majandusseaduse konkreetne avaldumisvorm.

Marxi õpetus keskmisest kasumist ja selle tähtsus proletariaadi klassivõitlusele.

3. Kapitali orgaanilise struktuuri tõus. Seadus, mille järgi kasuminormil on tendents langeda, ja kapitalismi vastuolude teravnemine. Tegurid, mis toimivad keskmise kasuminormi langemise vastu.

13. TEEMA. Kaubanduskapital

1. Kaubanduskapital kui tööstuskapitali ajalooline eelkäija. Kaubanduskapital kapitalismi tingimustes kui tööstuskapitali eraldunud osa.

Kaubanduskasum kui lisaväärtuse osa.

Kaubanduses töötavate tööliste ja teenistujate ekspluateerimine kaubanduskapitali poolt. Väikekaubatootjate ja tarbijate ekspluateerimine kaubanduskapitali poolt kapitalismi tingimustes.

2. Kapitalistliku kaubanduse vormid. Hulgikaubandus. Kaubabörsid. Jaekaubandus. Tarbijate ja varustus-turus-

tuse kooperatsioon kapitalismi tingimustes. «Kooperatiivse sotsialismi» kriitika.

Ringlemise puhaskulude kasv kapitalismi tingimustes.

3. Väliskaubandus. Kaubandusbilanss. Vabakaubandus ja proteksionism monopolismieelse kapitalismi staadiumil. Kapitalistlike maade väliskaubanduspoliitika iseärasused tänapäeva tingimustes.

4. Kaubanduskapitali osa kapitalismi vastuolude teravnemises. Kapitalistliku turu ahenemine ja vastuolude teravnemine imperialismileeris tänapäeva tingimustes.

14. TEEMA. Laenukapital ja krediit

1. Laenukapital kui tööstuskapitali eraldunud osa. Laenukapital kui kapital-kaup. Laenuprotsent on üks lisaväärtuse vorme. Kapital kui omandus ja kapital kui funktsioon. Kasumi jagunemine protsendiks ja ettevõtjatuluks. Laenuprotsendi normi tendents langemisele. Laenukapital ja laenuprotsent ning kapitalistlike tootmissuhete fetišeerimine.

2. Kapitalistlik krediit ja selle vormid. Kommertskrediit. Veksel ja veksliperatsioonid. Pangakrediit. Pangad ja nende operatsioonid. Pangakapital ja pangakasum. Krediit raha. Krediit raha muundumine paberrahaks. Banknoot. Vekslikurss. Inflatsioon tänapäeva kapitalistlikes maades ja selle mõju töörahva olukorrale.

3. Aktsiaselts ja aktsiakapital. Aktsiate kurss ja asutamiskasum. Fiktiivne kapital. Kapitali «demokratiseerimise teooria» kriitika. Krediidi ja pankade osa kapitalismi vastuolude arenemises ja teravnemises. Krediit kui imperialistlike riikide ekspansioonivahend.

15. TEEMA. Maarent. Agraarsuhted kapitalismi tingimustes

1. Kapitalistliku maarendi tekkimine ja selle erinevus feodaalsest maarendist. Rent kui agraarsuhete väljendus kapitalismi tingimustes. Rent ja rendimaks.

Kaks monopolide liiki kapitalistlikus põllumajanduses ja kapitalistliku maarendi kaks vormi. V. I. Lenin kahest monopolide liigist.

Diferentsiaalrent I ja II. Põllumajanduse intensiivista-

mine ja diferentsiaalrent II-se kasv. Niinimetatud «langeva mullaviljakuse seaduse» kriitika.

Absoluutne rent. Absoluutse rendi allikas. Absoluutset renti eitavate kodanlike teooriate kriitika. Monopoolne rent. Maahind kui kapitaliseeritud rent. Maahinna kasv koos kapitalismi arenemisega.

2. Suur- ja väiketootmine põllumajanduses. Põllumajandusliku suurtootmise eelised väiketootmisega võrreldes. Kapitalismi arenemise iseärasused põllumajanduses. Väikekaubatootjate väljatõrjumine ja laostamine suurkaubatootjate poolt. Väiketalumajanduse püsivuse «teooria» kriitika.

3. Linna ja maa vahelise vastandlikkuse süvenemine kapitalismi tingimustes. Maaeraomandus on põllumajanduse tootlike jõudude raiskamise põhjuseks. Maaeraomandus ja rent kui tegurid, mis pidurdavad kapitalismi arenemist põllumajanduses. Maa ekspluateerimine kapitalistliku linna poolt on linna ja maa vahelise vastandlikkuse majanduslikuks aluseks. Põllumajanduse mahajäämine tööstusest. Talurahva vaesumine ja proletariseerumine kapitalistlikes maades. Talurahva ekspluateerimine ja laostumine asumaades ja sõltuvais riikides. Klassivõitlus külas.

4. Marksism-leninism maa natsionaliseerimisest kodanlik-demokraatliku ja sotsialistliku revolutsiooni tingimustes. Kommunistliku partei agraarprogrammi teaduslik põhjendamine V. I. Lenini poolt.

16. TEEMA. Natsionaalne tulu

1. Ühiskondlik koguprodukt ja natsionaalne tulu. Natsionaalse tulu kasvu tegurid kapitalistlikus ühiskonnas. Natsionaalse tulu kasvutempo aeglustumine kaasaegse kapitalismi tingimustes.

2. Natsionaalse tulu jaotamine mitmesuguste kodanliku ühiskonna klasside vahel. Tööraha osa langemine kapitalistlike maade natsionaalses tulus. Natsionaalse tulu jaotamine ja tööliklassi progresseeruv absoluutne ning relatiivne vaesumine tänapäeva kapitalistlikes maades. Riigieelarve kui natsionaalse tulu ümberjaotamise vorm ekspluataatorlike klasside huvides. Otsesed ja kaudsed maksud. Maksukoorma kasv koos kapitalismi arenemisega.

3. Natsionaalse tulu kodanlike definitsioonide ja väljaarvutuste kriitika.

17. TEEMA. Ühiskondliku kapitali taastootmine

1. Individuaalse ja ühiskondliku kapitali taastootmine. Ühiskondliku koguprodukti koosseis. Ühiskondliku tootmise kaks alajaotust. Realiseerimise tingimused kapitalistliku lihtsa taastootmise puhul. Realiseerimise tingimused kapitalistliku laiendatud taastootmise puhul. Laiendatud taastootmine ja siseturu kasv.

2. Kapitalistliku taastootmise antagonistlikud vastuolud. Ühiskondliku tootmise I ja II alajaotuse vaheline vastuolu. Vastuolu tootmise ja tarbimise vahel on kapitalismi põhi- vastuolu üks avaldumisvorme. Võitlus välisturgude pärast.

3. Marxi taastootmisteeoria arendamine V. I. Lenini poolt. Narodnikute ja «legaalsete marksistide» kriitika V. I. Lenini poolt realiseerimise küsimustes. R. Luxemburgi teooria kriitika. Marksistlik-leninliku taastootmisteeoria edasiarendamine J. V. Stalini poolt.

18. TEEMA. Majanduskriisid

1. Ületootmise majanduskriiside paratamatus kapitalismi tingimustes. Vastuolu tootmise ühiskondliku iseloomu ja omastamise erakapitalistliku vormi vahel on majanduskriiside peamiseks põhjuseks. Majanduskriisid kui selle väljendus, et tootmissuhted ei vasta tootlike jõudude iseloomule.

2. Majanduskriiside perioodilisus. Kapitalistliku taastootmise tsükliline iseloom. Tsüklifaasid. Põhikapitali perioodiline uuemine on tootmise tsüklilise arenemise materiaalseks aluseks kapitalismi tingimustes. Majanduskriiside iseärasused kaasaegse kapitalismi tingimustes. Agraarkriisid ja nende iseärasused.

3. Kriiside osa kapitalistliku tootmise arenemises ja kapitalismi vastuolude teravnemises. Kodanlike ja väikekodanlike «kriisiteooriate» kriitika.

Tänapäeva kodanlike «teooriate» kriitika, millede järgi olevat võimalik kapitalismi arenemine ilma kriisideta.

B. MONOPOLISTLIK KAPITALISM — IMPERIALISM

19. TEEMA. Tootmise kontsentreerumine ja monopolid. Monopolistliku kapitalismi põhiline majandusseadus

1. Kapitalismi tootlike jõudude arenemine XIX sajandi viimasel kolmandikul. Tehnika kiire kasv. Uute tootmisharude arenemine. Vene teadlaste ja leiutajate suur panus teaduse ja tehnika arendamisel.

2. Imperialism kui monopolismieelse kapitalismi põhiomaduste arenemine ja otsene jätk. Imperialismi olemus.

Tootmise kontsentreerumine ja monopolide tekkimine. Vabakonkurentsi asendumine monopolide valitsemisega. Monopolistlike ühenduste põhivormid. Monopolid Venemaal. Monopolid ja konkurents. Konkurentsivõitluse vormid ja selle teravnemine imperialismi ajastul. «Puhta imperialismi» antileninliku teooria kriitika.

3. Monopolistliku kapitalismi põhiline majandusseadus. V. I. Lenini imperialismiõpetus on kaasaegse kapitalismi põhilise majandusseaduse lähtepunktide teoreetiline põhjendamise ja esiletoomine. V. I. Lenini õpetuse imperialismi põhilisest majandusseadusest edasiarendamine J. V. Stalini poolt. Monopolid on imperialismi põhilise majandusseaduse tekkimise ja toime majanduslikuks aluseks. Maksimaalse kasumi allikad. Monopoolsed hinnad kui maksimaalse kasumi saamise üks peamisi vahendeid. Monopoolsed hinnad kui rahvahulkade vaesumise ja kriiside teravnemise tegur. Monopolide ikke tugevnemine pärast teist maailmasõda.

20. TEEMA. Finantskapital ja finantsoligarhia

1. Pangakapitali kontsentratsioon ja tsentralisatsioon tootmise kontsentreerumise alusel. Pankade uus osa. Finantskapitali kujunemine. Finantsmonopolide osa maksimaalsete kasumite kindlustamises.

Finantskapital Venemaal. Väliskapitali valitsemine tsari-Venemaa suuremates pankades ja tähtsamates tööstusharudes. Hilferdingi «finantskapitali-teooriate» kriitika V. I. Lenini poolt.

2. Finantsoligarhia. Finantsoligarhia valitsemise vormid. Riigiparaadi allutamine monopolide poolt. Kapitalistlike maade riik on rahvahulkade riisumise vahend monopolide

huvides. Riiklikud ressursid on monopolide rikastumise allikas. Monopolistlik riigikapitalism.

3. Poliitilise reaktsiooni tugevnemine. Fašism kui finantskapitali kõige reaktsioonilisemate imperialistlike rühmade valitsemise vorm. Ameerika Ühendriikide ja teiste imperialistlike maade finantsoligarhia reaktsioonilise osa suurenemine pärast teist maailmasõda, ühiskondlik-poliitilise korra fašiseerimine.

21. TEEMA. Kapitali väljavedu

1. Kapitali väljavedu ja kaupade väljavedu. Kapitali väljavedu on imperialismi iseloomulikuks jooneks. Kapitali väljaveo võimalikkus ja paratamatus. Kapitali väljaveo vormid. Kapitali väljavedu ja võitlus müügiturgude, tooraineallikate ning mõjusfääride pärast. Kapitali väljavedu on teiste maade töörahva rõhumise ja ekspuuteerimise vahendiks. Kapitali väljavedu kui maksimaalse kasumi kindlustamise üks vahendeid.

2. Kapitali ja kaupade ekspordi probleemi teravnemine pärast teist maailmasõda. Kapitali rakendamise sfääride ja kaupade müügiturgude ahenemine. Kapitali ekspordi iseärasused pärast teist maailmasõda. Kapitali väljavedu kui meetod, mille abil orjastatakse kapitali sissevedavaid riike ja muudetakse nad platsdarmiks imperialistlike maade agressiivsete plaanide elluviimiseks.

3. Kapitali eksport Ameerika Ühendriikidest pärast teist maailmasõda on teiste maade majandusliku ja poliitilise orjastamise vahendiks. Kapitali väljavedu kui ameerika imperialistide võitlusvahend maailmavalitsemise saavutamise eest. Võitluse tugevnemine kapitali rakendamise sfääride pärast ja vastuolude teravnemine imperialismileeris.

22. TEEMA. Maailma majanduslik ja territoriaalne jaotamine ja võitlus tema ümberjaotamise pärast. Imperialismi koloniaalsüsteem

1. Rahvusvahelised monopolid. Rahvusvaheliste monopolide tekkimine ja kasv. Suurimad rahvusvahelised monopolistlikud ühendused.

2. Maailma majanduslik jaotamine rahvusvaheliste monopolide poolt. Rahvusvahelised monopolid kui ameerika

imperialistide võitlusvahend maailmavalitsemise saavutamise eest. Võitluse teravnemine imperialismileeris maailmaturgude, tooraineallikate ja kapitali rakendamise sfääride pärast.

3. Maailma territoriaalse jaotamise lõpuleviimine XX sajandi alguseks. Võitlus jaotatud maailma ümberjaotamise eest. Imperialistlike sõdade paratamatus. Maailma jaotamine esimese ja teise maailmasõja tulemusel. Ameerika Ühendriikide ja Inglismaa imperialistlik ekspansioon pärast teist maailmasõda. Sõjad ja rahvamajanduse militariseerimine.

4. Imperialismi koloniaalsüsteem. Asumaade ja sõltuvate riikide rahvaste orjastamine ja süstemaatiline paljaksriisumine imperialistlike riikide poolt on maksimaalsete kasumite kindlustamise üks peamisi teid.

Väliskapitali valitsemine asumaade otsustavates rahvamajandusharudes. Asumaad kui metropolide agraar- ja tooraineripatsid. Asumaad kui müügiturud ja kapitali rakendamise sfäärid.

Asumaade ja sõltuvate riikide töörahva hulkade olukord. Imperialistliku riisumise ja orjanduslike ning feodaalsete ekspluateerimisvormide ühendamine. Rassiline diskrimineerimine. Talurahva laostumine ja vaesumine. Töölisklassi ekspluateerimise tugevdamine. Feodaalid ja kompradoorne kodanlus on imperialismi sotsiaalseks toeks asumaades ja sõltuvais riikides. Võitlus asumaade pärast imperialistlike riikide vahel ja vastuolude teravnemine nende vahel. Asumaade ja sõltuvate riikide rõhutatud rahvaste rahvuslik vabadusvõitlus imperialismi vastu. Imperialismi koloniaalsüsteemi lagunemine.

23. TEEMA. Imperialismi ajalooline koht

1. V. I. Lenin imperialismi ajaloolisest kohast. Imperialism on monopolistlik, parasiitlik, roiskuv, surev kapitalism. Imperialism on kapitalismi viimne staadium.

2. Vabakonkurentsi asendumine monopolide valitsemisega on imperialismi majanduslik põhijoon, olemus. Tootmise kõrge ühiskonnastamisaste. Monopolide ikke ja töörahva vaesumise järsk suurenemine. Kapitalismi põhivastuolu äärmine teravnemine imperialismi ajastul.

3. Kapitalismi parasitism ja roiskumine imperialismi ajastul. Tehnilise progressi ja tootlike jõudude kasvu pidurdamine monopolide poolt. Mittetootliku tarbimise ja mili-

tariseerimise kasv. Oportunismi sotsiaalsed juured töölisliikumises.

4. Monopolistliku kapitalismi põhiline majandusseadus ja kõigi kapitalismi vastuolude teravnemine imperialismi ajastul. Imperialism on sotsialistliku revolutsiooni eelõhtu.

5. Imperialismi ajastu kapitalismi majandusliku ja poliitilise arenemise ebaühtluse seadus. V. I. Lenini teooria sotsialismi võidu võimalikkusest ühel maal. Leninliku imperialismi- ja ühel maal sotsialismi võidu teooria arendamine J. V. Stalini poolt.

Antileninlike «imperialismiteooriate» kriitika (Kautsky, Hilferding, parempoolsete sotsialistide liidrid).

24. TEEMA. Kapitalismi üldkriis

1. Kapitalismi üldkriisi olemus.

Esimene maailmasõda ja kapitalismi üldkriisi esimene etapp. Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon ja maailma lõhenemine kaheks süsteemiks: sotsialistlikuks ja kapitalistlikuks. Kahe süsteemi vaheline võitlus.

2. Majanduslike ja poliitiliste vastuolude teravnemine kapitalimaades. Kapitalismi roiskumise suurenemine ja kapitalistlike maade arenemise ebaühtluse teravnemine. Turgude ja kapitali rakendamise sfääride probleemi teravnemine. Ettevõtete krooniline alakoormatus ja krooniline massiline tööpuudus. Ületootmiskriiside süvenemine ja muutused kapitalistliku tootmise tsüklis. Põllumajanduse degradeerumine ja talurahva laostumine kapitalistlikes maades. Kapitalistlike maade majanduse militariseerimine.

3. Teine maailmasõda ja kapitalismi üldkriisi teine etapp. Kapitalismi üldkriisi teravnemine. Rea Euroopa ja Aasia maade väljalangemine kapitalistlikust süsteemist. Kahe leeri kujunemine rahvusvahelisel areenil. Ühtse maailmaturu lagunemine kaheks paralleelseks maailmaturuks. Majandusliku arengu kaks joont. Kapitalistlike maade majanduse militariseerimise kasv.

4. Koloniaalsüsteemi kriisi teravnemine. Rahvusliku vabadusvõitluse kasv asumaades ja sõltuvais riikides.

5. Töölisklassi ja kommunistlike parteide juhtiv osa võitluses uue sõja õhutajate vastu, rahvusliku sõltumatuse, rahvademokraatia ja sotsialismi eest. Uue maailmasõja oht ja rahvaste võitlus rahu eest. NSV Liidu rahvusvahelise osa ja autoriteedi kasv.

III OSA

SOTSIALISTLIK TOOTMISVIIS

A. KAPITALISMILT SOTSIALISMILE ÜLEMINEKU AJAJÄRK

25. TEEMA. Kapitalismilt sotsialismile ülemineku ajajärk. Sotsialismi võit NSV Liidus

1. Marksism-leninism proletaarse revolutsiooni paratamatusest ja kapitalismilt sotsialismile ülemineku ajajärgu vältimatusest.

Kapitalistlike tootmissuhete likvideerimine ja sotsialistlike tootmissuhete loomine on selle seaduse nõue, mille järgi tootmissuhted peavad tingimata vastama tootlike jõudude iseloomule. Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon on uue ajastu algus inimkonna arenemises. Sotsialistliku tootmisviisi tekkimise iseärasused. Põhiliste tootmisvahendite sotsialistlik natsionaliseerimine ja rahvamajanduse juhtivate positsioonide kättevõtmine.

Proletariaadi diktatuur kui sotsialistliku majanduse ülesehitamise vahend.

2. Majanduslikud formatsioonid ülemineku-ajajärgul. Sotsialistliku formatsiooni juhtiv osa.

3. Sotsialismi majandusseaduste tekkimine ja toime. Ülemineku-ajajärgu vastuolud. Klassid ja klassivõitlus. Sõjakkommunism. Uus majanduspoliitika ja selle rahvusvaheline iseloom. NSV Liidus sotsialismi ülesehitamise teaduslikult põhjendatud plaani väljatöötamine V. I. Lenini poolt.

4. Sotsialistlik industrialiseerimine. Sotsialistliku industrialiseerimise ajalooline paratamatus. Suurtööstus on sotsialismi materiaalseks aluseks. Sotsialistlike tootmissuhete osa sotsialistliku industrialiseerimise teostamises.

Sotsialistlik industrialiseerimismeetod. Industrialiseerimise tempo. Vahendite allikad sotsialistliku industrialiseerimise jaoks.

NSV Liidu muutumine mahajäänud agraarmaast eesrind-

likuks tööstusriigiks. Sotsialistliku industrialiseerimise rahvusvaheline tähtsus.

5. Põllumajanduse kollektiviseerimine. Põllumajanduse kollektiviseerimise ajalooline paratamatus. Lenini kooperatsiooniplaan. Lenini kooperatsiooniplaani arendamine J. V. Štalini poolt. Lenini kooperatsiooniplaani elluviimine NSV Liidus. Üldise kollektiviseerimise eeldused. Raske-tööstuse arendamine on põllumajanduse sotsialistliku ümberkujundamise võtmeks eesrindliku tehnika baasil.

Uute, sotsialistlike tootmissuhete väljakujunemine külas ja nende osa põllumajanduse tootlike jõudude arendamises. NSV Liidu muutumine kõige suurema ja mehhaniseerituma põllumajandusega maaks maailmas. Põllumajanduse kollektiviseerimise rahvusvaheline tähtsus.

6. Sotsialismi võit NSV Liidus. Sotsialistliku tootmisviisi loomine. Üleminek olukorralt, kus olid olemas mitmed majanduslikud formatsioonid, sotsialistliku majandusliku formatsiooni jagamatule valitsemisele. NSV Liidu klassi-struktuuri muutumine. Rahvuste majandusliku ebavõrdsuse kaotamine. Vastandlikkuse kaotamine linna ja maa vahel, füüsilise ja vaimse töö vahel. Kommunistliku partei juhtiv ja organiseeriv osa sotsialistliku ühiskonna ülesehitamises. Nõukogude rahva loov tegevus sotsialismi ülesehitamisel. NSV Liidu astumine sotsialistliku ühiskonna ülesehitamise lõpuleviimise ja sotsialismilt kommunismile järkjärgulise ülemineku ajajärku. NSV Liidus sotsialismi võidu rahvusvaheline tähtsus.

B. RAHVAMAJANDUSE SOTSIALISTLIK SÜSTEEM

26. TEEMA. Sotsialismi materiaalne tootmisbaas

1. Lenini õpetus sotsialismi materiaalsest tootmisbaasist. Sotsialismi materiaalse tootmisbaasi põhijooned. Sotsialismi materiaalse tootmisbaasi printsiipiaalne erinevus kapitalismi materiaalsest tootmisbaasist.

2. Sotsialistlik tööstus. Sotsialistliku tööstuse juhtiv osa rahvamajanduses. Rasketööstus on sotsialistliku majanduse alus. Sotsialistlik tööstus kui kõige kontsentreeritum ja tehniliselt eesrindlikum tööstus maailmas. Tootmise kombineerimine. Tööstusliku tootmise spetsialiseerimine. Tööstusettevõtete plaanipärane koopereerimine. Transport ja selle rahvamajanduslik tähtsus.

3. Sotsialistlik põllumajandus on kõige suurem ja mehhaniseeritum maailmas. Põllumajandusliku tootmise peamised harud.

4. Tehnilise progressi teed sotsialismi tingimustes. NSV Liidu teadlaste prioriteet mõnede teaduse- ja tehnikaharude arendamisel. Masinate sotsialistliku kasutamise eelised. Uue tehnika osa sotsialistliku tootmise pideva kasvu kindlustamises. Uus tehnika ning töötajate kultuurilise ja tehnilise taseme kasv. Tootmise mehhaniseerimine ja automatiseerimine. Rahvamajanduse elektrifitseerimine. Keemia kasutamine tootmises. Aatomienergia kasutamine rahulikel eesmärkidel.

5. Tootlike jõudude paigutamise sotsialistlik printsiip.

27. TEEMA. Tootmisvahendite ühiskondlik omandus on sotsialismi tootmissuhete aluseks

1. Ühiskondliku omanduse kahe vormi paratamatus sotsialismi tingimustes ja nende tekkimise teed. Tootmisvahendite riiklik omandus on üldrahvalik ühisvara. Riikliku omanduse juhtiv osa rahvamajanduses. Kooperatiiv-kolhooslik omandus. Isiklik omand sotsialismi tingimustes.

2. Sotsialistlike tootmissuhete iseloom. Tootmissuhete täielik vastavus tootlike jõudude iseloomule. Sotsialistlikud tootmissuhted on tootlike jõudude arendamise peamine ja otsustav jõud. Vastuolude iseloom sotsialismi tingimustes ja nende ületamise teed.

3. Tootmisvahendite ühiskondliku omanduse edasiarendamine ja tugevdamine on vajalik tingimus tootlike jõudude kasvuks ja kommunismi ülesehitamiseks. Sotsialistliku omandi kaitse.

28. TEEMA. Sotsialismi põhiline majandusseadus

1. Sotsialismi majandusseaduste iseloom. Sotsialismi majandusseaduste erinevus kapitalismi majandusseadustest. Sotsialismi majandusseaduste kohta kujunenud subjektivistlike ja fetišistlike vaadete kriitika.

2. Sotsialismi põhilise majandusseaduse peamised jooned ja nõuded. Sotsialistliku tootmise eesmärk. Ühiskonna vajaduste kasv on sotsialistliku tootmise arendamise tähtsaim tegur. Sotsialistliku tootmise eesmärgi saavutamise vahendid. Sotsialismi põhilise majandusseaduse erinevus

monopolistliku kapitalismi põhilisest majandusseadusest. Sotsialismi põhilise majandusseaduse mõjusfäär mitmesugustel sotsialistliku ülesehitustöö etappidel.

Kommunistliku partei ja Nõukogude riigi hoolitsus rahvahulkade materiaalse ja kultuurilise taseme kasvu eest kui sotsialismi põhilise majandusseaduse teadlik kasutamine. Põhilise majandusseaduse määrav osa teiste sotsialismi majandusseaduste suhtes.

3. Sotsialistliku riigi majanduslik osa. V. I. Lenin majanduse ja poliitika vahekorrast sotsialismi tingimustes. Objektivsete majandusseaduste teaduslik tunnetamine on kommunistliku partei ja Nõukogude riigi majanduspoliitika aluseks. Nõukogude riigi majandusliku osa täielik erinevus kodanliku riigi majanduslikust osast. Sotsialistliku riigi majanduslik-organisatoorne ja kultuurilis-kasvatuslik funktsioon.

29. TEEMA. Rahvamajanduse plaanipärase (proportsionaalse) arenemise seadus

1. Rahvamajanduse plaanipärase (proportsionaalse) arenemise seaduse paratamatus sotsialismi tingimustes. Tootmisvahendite sotsialistlik omandus on NSV Liidu rahvamajanduse plaanipärase arenemise majanduslikuks aluseks. Plaanipärase (proportsionaalse) arenemise seaduse põhi-jooned ja nõuded. Rahvamajanduse plaanipärase (proportsionaalse) arenemise seadus ja sotsialismi põhiline majandusseadus.

2. Sotsialistlik planeerimine kui rahvamajanduse plaanipärase (proportsionaalse) arenemise seaduse nõuete peegeldus. Sotsialistliku planeerimise ülesanded ja printsiibid.

3. Plaanimajanduse eelised. NSV Liidu rahvamajanduse plaanipärase arendamise kogemuste tähtsus rahvademokraatia maadele.

Kapitalistliku majanduse plaanipärase arenemise võimatus. Marksismivastaste vaadete kriitika, millede järgi olevat võimalik rahvamajanduse planeerimine kapitalismi tingimustes.

30. TEEMA. Ühiskondlik töö sotsialismi tingimustes

1. Töö iseloom sotsialismi tingimustes. Tootmisvahendite ühiskondlik omandus on ühiskondliku töö sotsialistliku organiseerimise majanduslikuks aluseks. Eksploateerimise

hävitamine. Vaba loov töö. Töö enda jaoks ja töö ühiskonna jaoks kui vajalik töö. Õigus tööle ja töötamise kohustus sotsialismi tingimustes. Tööpuuduse hävitamine ja viletsuse likvideerimine nii linnas kui ka maal.

Töötajad on materiaalselt huvitatud sotsialistliku tootmise arendamisest. Sotsialism ja võrdsus. Töö järgi jaotamine on sotsialismi majandusseadus.

2. Sotsialistlik töökooperatsioon ja selle erinevus kapitalistlikust töökooperatsioonist. Töökooperatsiooni iseärasused kolhoosides. Sotsialistlik tööjaotus. Töö teaduslik organiseerimine. Masinate sotsialistlik kasutamine. Teaduse ja tehnika osa sotsialistliku tootmise organiseerimises. Kvalifitseeritud tööjõu plaanipärane ettevalmistamine ja tema kasutamine.

3. Sotsialistlik töödistsipliin. Ainujuhtimine kui riiklike ettevõtete juhtimise sotsialistlik printsiip. Sotsialistliku võistluse olemus ja tähtsus. Sotsialistlik võistlus on tähtsaim vorm laiade töörahva hulkade kaasatõmbamiseks aktiivsele võitlusele kommunismi ülesehitamise eest. Sotsialistliku võistluse vormid.

4. Töötootlikkuse järjekindel kasv on sotsialismi majandusseadus. Töötootlikkuse kasvu tegurid. Töötootlikkuse tõstmise tähtsus sotsialistliku tootmise kasvuks ning töötajate materiaalse ja kultuurilise taseme edasiseks tõusuks.

31. TEEMA. Kaubatootmine, väärtusseadus ja raha sotsialismi tingimustes

1. Kaubatootmise paratamatus sotsialismi tingimustes ja selle iseärasused. Sotsialistliku tootmise kaks vormi.

Kaubatootmine sotsialismi tingimustes on eriliiki kaubatootmine. Kaubatootmise mõjusfääri piiratus sotsialismi tingimustes.

2. Kaup sotsialistlikus ühiskonnas ja selle omadused. Tarbimisväärtus ja selle tähtsus sotsialismi tingimustes. Võitlus toodangu kvaliteedi parandamise eest. Kaubaväärtus. Töö kahesugune iseloom sotsialismi tingimustes. Individuaalne ja ühiskondlikult vajalik aeg sotsialismi tingimustes. Töökulude ja materjalide vähendamine tooteühikule. Kaubaväärtuse alandamise rahvamajanduslik tähtsus.

3. Väärtusseaduse toime sotsialismi tingimustes. Väärtusseaduse toime kaubatootmise ja -ringluse sfääris. Hind

sotsialistlikus majanduses. Väärtusseaduse kasutamine Nõukogude riigi poolt.

4. Raha sotsialistlikus ühiskonnas. Nõukogude raha olemus ja funktsioonid. Nõukogude raha stabiilsuse kindlustamine. Nõukogude riigi abinõud Nõukogude rubla tugevdamisel.

32. TEEMA. Palk sotsialismi tingimustes

1. Palga olemus sotsialismi tingimustes. Rahapalga paratamatus sotsialismi tingimustes. Palk kui töö järgi jaotamise majandusseaduse elluviimise vorm. Palgavormid sotsialismi tingimustes. Tariifisüsteem. Tehniline normeerimine ja selle osa töö organiseerimisel ja palga reguleerimisel. Palga erinevus sotsialistlikus ühiskonnas palgast kapitalismi tingimustes.

2. Kommunistliku partei ja Nõukogude riigi palgapoliitika. Võitlus väikekodanliku võrdsustamise vastu.

3. Palk kui töötotlikkuse kasvu tegur. Reaalpalga järjekindel kasv kui sotsialismi põhilise majandusseaduse nõuete elluviimise vorm.

33. TEEMA. Isemajandamine ja rentaablus. Omahind ja hind

1. Kokkuhoiurežiim ja selle osa sotsialistliku majanduse arendamises. Kokkuhoiurežiim kui sotsialistliku majandamise meetod. NLKP võitlus kokkuhoiurežiimi eest kommunistliku ülesehitustöö kaasaegsel etapil.

2. Isemajandamise olemus. Väärtusseaduse kasutamine isemajandamise teostamisel. Isemajandamise põhinõuded.

3. Isemajandava ettevõtte vahendite organiseerimine. Ettevõtte tootmisfondid. Põhi- ja käibefondid. Ringlusfondid. Käibevahendid. Omad ja laenatud käibevahendid. Põhifondide kasutamise efektiivsuse tõstmise ja käibevahendite käibimise kiirendamise rahvamajanduslik tähtsus. Rubla abil kontrollimise tähtsus isemajandamise tugevdamisel.

4. Omahind ja hind. Väärtus ja omahind. Omahinna struktuur. Omahinna alandamise teed. Omahinna alandamise rahvamajanduslik tähtsus.

5. Sotsialistlik rentaablus. Riikliku ettevõtte puhastulu. Riigi tsentraliseeritud puhastulu. Hind riiklikus tootmissektoris.

34. TEEMA. Põllumajanduse sotsialistlik süsteem

1. Kolhoosid kui sotsialistlik majandusvorm. Tootmisvahendite ühiskondlik sotsialistlik omandus on kolhoosikorra aluseks. Riikliku omanduse juhtiv osa kolhoositootmises. Riiklik maaomandus ja kolhooside maakasutus. Masina-traktorijaamad on kolhoosikorra tööstuslik materaal-tehniline baas. Masina-traktorijaamade ja kolhooside vahelised lepingulised suhted. Töö tasumine masina-traktorijaamades.

2. Põllumajanduslik artell on kolhooside ülesehitustöö põhivorm sotsialismi ajajärgul. Põllumajandusliku artelli põhikiri. Kolhooside ühendamine ja paljuharulise ühismajapidamise arendamine. Teraviljamajandus on kõigi põllumajandusharude tõusu aluseks. Sotsialistliku põllumajanduse eelised, võrreldes talurahva väikekaubamajandusliku tootmisega ja kapitalistliku põllumajandusliku suurtootmisega.

3. Töö organiseerimine ja tasumine kolhoosides. Kollektiivne töö. Alaline tootmisbrigaad on töö organiseerimise peamiseks vormiks kolhoosides. Materiaalse huvitatuse printsiip ja töö tasumine kolhoosides. Normipäev.

Absoluutse rendi puudumine NSV Liidus. Diferentsiaalrent NSV Liidus ja selle erinevus diferentsiaalrendist kapitalismi tingimustes.

Kolhoositulud. Kolhoositootmise produktsiooni ja kolhoositulude jaotamine. Kolhooside jagamatute fondide ning kolhoosnike rahaliste ja naturaaltulude kasv.

4. Sovhooside arendamine ja nende rentaabluse tõstmise teed.

5. Kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse abinõud, mis on suunatud põllumajanduse edasiarendamisele.

35. TEEMA. Kaubakäive sotsialismi tingimustes

1. Nõukogude kaubandus on tarbeesemete jaotamise põhivorm sotsialismi tingimustes, eluliselt tähtis lüli tootmis- ja majanduslike sidemete süsteemis riikliku tööstuse ja kolhoosliku põllumajanduse vahel. Kaubakäibe paratamatus sotsialismi tingimustes. Nõukogude kaubandus on eriliiki kaubandus. Nõukogude kaubanduse eelised kapitalistliku kaubandusega võrreldes. Nõukogude kaubanduse mõju tootmisele.

2. Kaubanduse põhivormid sotsialismi tingimustes. Riikliku kaubanduse juhtiv osa. Riiklik varumine ja kokkuost, nende osa ja tähtsus. Nõukogude kaubanduse edasiarendamine on linna ja maa vahelise majandusliku sideme tugevdamise tähtsaimaks tingimuseks.

3. Ringlemiskulud NSV Liidus, nende erinevus kapitalistlikest ringlemiskuludest. Kõukohiurežiim ja ringlemiskulude vähendamise ülesanded. Rubla abil kontrollimine nõukogude kaubanduses. Kaupade hinnad. Hulgi- ja jaehinnad. Varumis- ja kokkuostuhinnad. Nõukogude kaubanduse arenemine. Laiatarbekaupade hindade süstemaatiline alandamine kui nõukogude rahva heaolu tõstmise tegur.

NSV Liidu väliskaubandus. NSV Liidu väliskaubanduse monopol ja selle tähtsus. NSV Liidu kaubanduslikud suhted rahvademokraatia maadega. NSV Liidu kaubandus kapitalistlike maadega.

36. TEEMA. Sotsialistliku ühiskonna natsionaalne tulu

1. Ühiskondlik koguprodukt ja natsionaalne tulu sotsialistlikus ühiskonnas.

Natsionaalse tulu erinevus sotsialismi tingimustes natsionaalsest tulust kapitalistlikes maades.

2. Natsionaalse tulu kasv sotsialismi tingimustes. NSV Liidu natsionaalse tulu järjekindel kasv on sotsialistliku riigi majandusliku võimsuse tugevdamise ning töotajate materiaalse ja kultuurilise taseme tõstmise tähtsaim näitaja. NSV Liidu natsionaalse tulu pideva kasvu tegurid. Materiaalse tootmise sfääris rakendatava töö hulga suurendamise vajadus.

3. NSV Liidu natsionaalse tulu jaotamine. Akumulatsioonifond. Tarbimisfond. Hariduse ja tervishoiu arendamise, riigikaitse organiseerimise jne. jaoks vajalikud fondid.

Natsionaalse tulu jaotamine on sotsialismi põhilise majandusseaduse toime väljendusvorm.

37. TEEMA. Riigieelarve, krediit ja raharinglus sotsialismi tingimustes

1. NSV Liidu riigieelarve. Sotsialistliku riigi eelarve erinevus kapitalistlike maade eelarvest.

Riigieelarve tulud ja kulud. Tulude süstemaatiline üle-

kaal kuludest on sotsialistliku eelarve iseloomulikuks jooneks. Riigieelarve kasv ja selle tähtsus NSV Liidu rahvamajanduses.

2. Krediit sotsialismi tingimustes ja selle erinevus kapitalistlikust krediidist. Krediit on riigi poolt ajutiselt vabade rahaliste vahendite mobiliseerimise ja nende plaanipärase kasutamise vorm. Lühiajaline ja pikaajaline krediit.

Krediit kui kontrollivahend riiklike ettevõtete majandusliku tegevuse üle. Krediit kui riigi poolt kolhoosidele antava abi ning linna ja maa vaheliste sidemete tugevdamise üks vorme.

Pangad sotsialistlikus ühiskonnas. Riigipank ja tema funktsioonid. Pikaajaliste mahutuste pangad. Riiklikud hoiukassad.

3. Raharinglus NSV Liidus ja selle reguleerimine. Nõukogude rahasüsteemi eelised. 1947. aasta rahareform ja selle rahvamajanduslik tähtsus. Rubla kursi üleviimine kulla alusele ja Nõukogude raha ostujõu edasine tõstmine.

Nõukogude valuuta sõltumatus kapitalistlike maade valuutadest. Riiklik valuutamonomopol.

38. TEEMA. Sotsialistlik taastootmine

1. Sotsialistliku taastootmise olemus. Sotsialistlik taastootmine kui ühiskondliku produkti, tööjõu ja sotsialistlike tootmissuhete taastootmise ühtsus.

Sotsialismi põhilise majandusseaduse määrav osa sotsialistlikus taastootmises. Sotsialistliku taastootmise erinevused ja eelised kapitalistliku taastootmisega võrreldes.

2. Sotsialistliku ühiskonna natsionaalne rikkus. Ühiskondliku koguprodukti koosseis. Ühiskondliku koguprodukti naturaal-esemeline vorm ja rahavorm sotsialismi tingimustes. Sotsialistliku ühiskondliku tootmise kaks alajaotust. Vahekord ühiskondliku tootmise I ja II alajaotuse vahel. Tootmisvahendite tootmise ülekaalukas kasv tarbimisesemete tootmisega võrreldes on laiendatud sotsialistliku taastootmise majandusseadus.

3. Ühiskondlike fondide kujunemine ja otstarve sotsialismi tingimustes. Koguprodukti jaotamise skeem sotsialistlikus ühiskonnas. Töö ühiskonna jaoks on sotsialistliku akumulatsiooni allikas. Sotsialistliku akumulatsiooni erinevus kapitalistlikust akumulatsioonist. Sotsialistlik akumulatsi-

oon on laiendatud taastootmise ainus allikas. Sotsialistliku akumulatsiooni seadus. Akumulatsioon ja tarbimine sotsialismi tingimustes.

4. Sotsialistlik rahvastusseadus.

39. TEEMA. Sotsialismilt kommunismile järkjärguline üleminek

1. Kommunistliku ühiskonna kaks faasi: sotsialism ja kommunism. V. I. Lenin kommunismi ülesehitamise võimalikkusest ühel maal. Sotsialismilt kommunismile üleminekut käsitlevate marksistlik-leninlike teeside arendamine J. V. Stalini poolt. Kommunism ja riik. Sotsialismi põhiline majandusseadus on kommunistliku ühiskonna ülesehitamise seadus.

2. Kommunismi materiaalse tootmisbaasi loomine. Kogu ühiskondliku tootmise pidev kasv koos tootmisvahendite tootmise ülekaaluka kasvuga. Lenini teesi — «kommunism on nõukogude võim pluss kogu maa elektrifitseerimine» — tähtsus. Töötötlikkuse tõstmine on kommunismi võidu peamine tingimus.

Ühiskondliku sotsialistliku omanduse edasine tugevdamine ja arendamine. Linna ja maa vahelise olulise erinevuse kaotamise teed. Ühiskonna kultuuriline kasv. Vaimse ja füüsilise töö vahelise olulise erinevuse kaotamise teed. Üleminek kommunistlikule printsiiobile «igäühelt võimete kohaselt, igäühele tarviduste järgi».

3. Kommunistliku partei juhtiv osa võitluses kommunismi ülesehitamise eest. Kommunistliku partei XIX kongress NSV Liidu majanduse edasiarendamisest. Partei ja valitsuse abinõud rahvatarbeesemete tootmise tõusu organiseerimise alal.

Rahvahulkade osa kommunismi ehitamises. Sotsialistlik riik on kommunistliku ühiskonna ülesehitamise peamine vahend. NSV Liidus kommunismi ehitamise rahvusvaheline tähtsus.

C. SOTSIALISMI EHITAMINE RAHVADEMOKRAATIA MAADES

40. TEEMA. Euroopa rahvademokraatia maade majanduslik kord

1. Rahvademokraatliku revolutsiooni eeldused Euroopa rahvademokraatia maades.

Fašistliku Saksamaa purukslöömine teises maailmasõjas ja Nõukogude Liidu relvastatud jõudude otsustav osa selles on rahvademokraatliku revolutsiooni võidu tähtsamaks tingimuseks Kesk- ja Kagu-Euroopa maades. Rahvademokraatliku revolutsiooni iseloom Euroopa rahvademokraatia maades. Seaduse, mille järgi tootmissuhted peavad tingimata vastama tootlike jõudude iseloomule, kasutamine Euroopa rahvademokraatia maade kommunistlike ja töölisparteide poolt. Agraarreformid ja feodaalse maavalduse süsteemi likvideerimine. Tööstuse, transpordi, pankade ja hulgikaubanduse natsionaliseerimine.

2. Majanduslikud formatsioonid ja klassid. Majanduse mitmed formatsioonid. Sotsialistliku formatsiooni juhtiv osa. Põhilised klassid. Sotsialismi majandusseaduste tekkimine ja nende kasutamine sotsialistlikus ülesehitustöös.

3. Sotsialistliku ülesehitustöö edusammud. Sotsialistlik industrialiseerimine. Põllumajanduse sotsialistlik ümberkujundamine. NSV Liidu kogemuste kasutamine rahvademokraatia maade kommunistlike ja töölisparteide poolt sotsialistliku majanduse ülesehitamisel. Rahvamajanduse planeerimine. Sotsialistliku võistluse arenemine. Tööpuuduse likvideerimine. Tööraha materiaalse heaolu ja kultuuri kasv.

4. Sotsialistliku leeri maade majanduslik koostöö. NSV Liidu majanduslik ning kultuuriline ja tehniline abi rahvademokraatia maadele. Sotsialismileeri maade majanduslike sidemete eelised kapitalismileeri maade majanduslike sidemetega võrreldes.

Sotsialistliku leeri maade — rahu ja demokraatia maade — võimsuse järjekindel kasv.

41. TEEMA. Hiina Rahvavabariigi majanduslik kord

1. Hiina rahvarevolutsiooni majanduslikud eeldused ja iseloom. Revolutsiooni esimene etapp. Hitlerliku Saksamaa

ja imperialistliku Jaapani purukslöömine teises maailmasõjas ja Nõukogude Liidu relvastatud jõudude otsustav osa selles on Hiina rahvarevolutsiooni võidu tähtsamaks tingimuseks. Rahva demokraatliku diktatuuri kehtestamine. Revolutsiooni teine etapp. Seaduse, mille järgi tootmissuhted peavad tingimata vastama tootlike jõudude iseloomule, kasutamine Hiina Kommunistliku Partei ja riigivõimu poolt majanduslike ümberkujunduste teostamisel.

2. Hiina Rahvavabariigi astumine ülemineku-ajajärku. Revolutsioonilised agrarsed ümberkujundused. Sotsialistlik natsionaliseerimine. Monopolistlikule kapitalile ja kompradoorsele kodanlusele kuulunud omandi konfiskeerimine. Majanduslikud formatsioonid. Sotsialistliku formatsiooni juhtiv osa. Klassid ja klassivõitlus. Ekspuataatorlike elementide piiramise ja väljatõrjumise poliitika.

3. Hiina majanduse edasiarendamine. Rasketööstuse, transpordi, põllumajanduse taastamine ja arendamine. Sotsialistliku industrialiseerimise teed. Põllumajanduse järkjärguline sotsialistlik ümberkujundamine. Rahva materiaalse ja kultuurilise elutaseme tõstmine.

4. Hiina Rahvavabariigi majanduslik ning kultuuriline ja tehniline koostöö Nõukogude Liiduga ja rahvademokraatia maadega.

POLIITILISE ÖKONOOMIA KURSUSE

TUNNIPLAAN (140 tundi)

Jrk. nr.	Teemade nimetused	Tundide arv	
		Loen- gud	Semi- narid
1.	Poliitilise ökonomia aine	2	—
2.	Ürgkogukondlik tootmisviis	2	—
3.	Orjanduslik tootmisviis	2	—
4.	Feodaalne tootmisviis	2	—
5.	Kaup	2	2
6.	Raha	2	2
7.	Kapitalistliku tootmise kolm arenemisstaadiumi tööstuses	2	—
8.	Kapital ja lisaväärtus. Kapitalismi põhiline majan- dusseadus	4	4
9.	Palk	2	—
10.	Kapitali akumulatsioon ja proletariaadi vaesumine	4	2
11.	Kapitali ringkäik ja käive	2	—
12.	Keskmine kasum ja tootmishind	4	—
13.	Kaubanduskapital	2	—
14.	Laenukapital ja krediit	2	—
15.	Maarent. Agraarsuhted kapitalismi tingimustes	2	2
16.	Natsionaalne tulu	2	—
17.	Ühiskondliku kapitali taastootmine	4	4
18.	Majanduskriisid	2	—
19.	Tootmise kontsentreerumine ja monopolid. Monopo- listliku kapitalismi põhiline majandusseadus	2	} 4
20.	Finantskapital ja finantsoligarhia	2	
21.	Kapitali väljavedu	2	} 4
22.	Maaailma majanduslik ja territoriaalne jaotamine ja võitlus tema ümberjaotamise pärast. Imperia- lismi koloniaalsüsteem	2	
23.	Imperialismi ajalooline koht	2	} 4
24.	Kapitalismi üldkriis	2	
25.	Kapitalismilt sotsialismile ülemineku ajajärk. Sotsia- lismi võit NSV Liidus	4	—
26.	Sotsialismi materiaalne tootmisbaas	2	—
27.	Tootmisvahendite ühiskondlik omandus on sotsialis- mi tootmissuhete aluseks	2	2
28.	Sotsialismi põhiline majandusseadus	2	2
29.	Rahvamajanduse plaanipärase (proportsionaalse) arenemise seadus	2	2
30.	Ühiskondlik töö sotsialismi tingimustes	2	2
31.	Kaubatootmine, väärtusseadus ja raha sotsialismi tingimustes	4	2
32.	Palk sotsialismi tingimustes	2	2
33.	Isemajandamine ja rentaablus. Omahind ja hind	4	2
34.	Põllumajanduse sotsialistlik süsteem	4	2
35.	Kaubakäive sotsialismi tingimustes	2	—

Jrk. nr.	Teemade nimetused	Tundide arv	
		Loengud	Seminarid
36.	Sotsialistliku ühiskonna natsionaalne tulu	2	—
37.	Riigieelarve, krediit ja raharinglus sotsialismi tingimustes	2	—
38.	Sotsialistlik taastootmine	4	4
39.	Sotsialismilt kommunismile järkjärguline üleminek	2	—
40.	Euroopa rahvademokraatia maade majanduslik kord	2	—
41.	Hiina Rahvavabariigi majanduslik kord	2	—
K o k k u		100	40

KIRJANDUS¹

poliitilise ökonomia programmi juurde kõrgematele tehnilistele, põllumajanduslikele, pedagoogilistele, meditsiinilistele ja kunstiopeasutustele ning riiklikele ülikoolidele

1. TEEMA. Poliitilise ökonomia aine

- K. Marx.* Poliitilise ökonomia kriitikast. Eessõna. Gospolitizdat, 1952 (v. k.).
- V. I. Lenin.* Retsensioon. A. B o g d a n o v, Majandusteaduse lühikursus. Teosed, 4. kd.
- J. V. Stalin.* Dialektilisest ja ajaloolisest materialismist. Ajalooline materialism. Leninismi küsimusi, 11. väljaanne. Eesti Riiklik Kirjastus, 1952.
- J. V. Stalin.* Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus. Märkused 1952. aasta novembris toimunud diskussiooniga seotud majandusküsimuste kohta, 1. punkt. Vastus sm. Aleksandr Iljitš Notkinile, 1. punkt. Sm. L. D. Jarošenko vigadest, II osa. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.

I OSA

KAPITALISMIEELEDSED TOOTMISVIISID

2. TEEMA. Ürgkogukondlik tootmisviis

- F. Engels.* Töö osa ahvi muutumise protsessis inimeseks. Gospolitizdat, 1953 (v. k.).
- F. Engels.* Perekonna, eraomanduse ja riigi tekkimine, I ptk., IX. Tallinn, 1946.

3. TEEMA. Orjanduslik tootmisviis

- F. Engels.* Anti-Dühring, teine osa, IV ptk. Eesti Riiklik Kirjastus, 1954.
- V. I. Lenin.* Riigist. Teosed, 29. kd.
- J. V. Stalin.* Dialektilisest ja ajaloolisest materialismist. Ajalooline materialism. Leninismi küsimusi, 11. väljaanne. Eesti Riiklik Kirjastus, 1952.

¹ «Poliitiline ökonomia». Õpik. Moskva, 1954. Soovitatakse programmi vastavate teemade juurde.

4. TEEMA. Feodaalne tootmisviis

K. Marx. Kapital, III kd., XLVII ptk., § II—IV (v. k.).

F. Engels. Feodalismi lagunemisest ja kodanluse arenemisest.

K. Marx ja F. Engels. Teosed, XVI kd., I osa (v. k.).

V. I. Lenin. Kapitalismi arenemine Venemaal, III ptk., osad I—III. Teosed, 3. kd.

II OSA

KAPITALISTLIK TOOTMISVIIS

A. MONOPOLISMIEELNE KAPITALISM

5. TEEMA. Kaup

K. Marx. Kapital, I kd., I ptk.

F. Engels. Marxi «Kapitalist», III osa. Väärtusseadus ja kasuminorm, lk. 122—126. Politizdat, 1940 (v. k.).

V. I. Lenin. Kapitalismi arenemine Venemaal, I ptk., III osa; II ptk., XIII osa. Teosed, 3. kd.

V. I. Lenin. Karl Marx, osa «Väärtus». Teosed, 21. kd.

6. TEEMA. Raha

K. Marx. Kapital, I kd., III ptk.

7. TEEMA. Kapitalistliku tootmise kolm arenemisstaadiumi tööstuses

K. Marx. Kapital, I kd., XI, XII, XIII ptk.; XXIV ptk., § 1—5.

V. I. Lenin. Viiskümmend aastat pärisorjuse kaotamisest. Teosed, 17. kd.

8. TEEMA. Kapital ja lisaväärtus. Kapitalismi põhiline majandusseadus

K. Marx. Kapital, I kd., IV ptk., § 3; V, VI ptk.; VIII ptk., § 1, 2.

V. I. Lenin. Tööliste palgad ja kapitalistide kasum Venemaal. Teosed, 18. kd.

V. I. Lenin. Higi väljapressimise «teaduslik» süsteem. Teosed, 18. kd.

V. I. Lenin. Karl Marx, osa «Lisaväärtus». Teosed, 21. kd.

9. TEEMA. Palk

K. Marx. Kapital, I kd., VIII ptk., § 1, 4—7; XVII, XVIII, XIX ptk.

V. I. Lenin. Tööpäev Moskva kubermangu vabrikutes. Teosed, 18. kd.

V. I. Lenin. Streigivõitlus ja palk. Teosed, 18. kd.

10. TEEMA. Kapitali akumulatsioon ja proletariaadi vaesumine

K. Marx. Kapital, I kd., XXI, XXII ptk.; XXIII ptk., § 1—4; XXIV ptk., § 7.

- V. I. Lenin. Vaesumine kapitalistlikus ühiskonnas. Teosed, 18. kd.
V. I. Lenin. Arvude keel. Teosed, 19. kd.
G. M. Malenkov. Aruandekõne ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XIX kongressile, I osa, 1. punkt. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.

11. TEEMA. Kapitali ringkäik ja käive

K. Marx. Kapital, II kd., I, IV, VI ptk.; VIII ptk., § I (v. k.).

12. TEEMA. Keskmise kasum ja tootmishind

K. Marx. Kapital, III kd., I, II, VIII, IX ptk. (v. k.).

13. TEEMA. Kaubanduskapital

- K. Marx. Kapital, III kd., XVI ja XVII ptk. (v. k.).
V. I. Lenin. Kapitalismi arenemine Venemaal, V ja VI ptk. Teosed, 3. kd.

14. TEEMA. Laenukapital ja krediit

K. Marx. Kapital, III kd., XXI—XXIII, XXV—XXVII ptk. (v. k.).

15. TEEMA. Maarent. Agraarsuhted kapitalismi tingimustes

- K. Marx. Kapital, I kd., XIII ptk., § 10.
K. Marx. Kapital, III kd., XXXVII—XL, XLV ptk. (v. k.).
V. I. Lenin. Kapitalismi arenemine Venemaal, II ptk., XIII osa; III ptk., osad IX, X; IV ptk., osa XI. Teosed, 3. kd.
V. I. Lenin. Agraarküsimus ja «Marxi arvustajad», I, II ptk. Teosed, 5. kd.

16. TEEMA. Natsionaalne tulu

- K. Marx. Kapital, III kd., XLIX ptk. (v. k.).
V. I. Lenin. Kapitalismi arenemine Venemaal, I ptk., VII osa. Teosed, 3. kd.

17. TEEMA. Ühiskondliku kapitali taastootmine

- K. Marx. Kapital, II kd., XVIII ptk., § I; XX ptk., § I, II, III, VI, VIII; XXI ptk., § III (esimene näide) (v. k.).
V. I. Lenin. Veel realiseerimisteooria küsimusest. Teosed, 4. kd.
V. I. Lenin. Niinimetatud turgude-küsimuse kohta. Teosed, 1. kd.
J. V. Stalin. Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus. Sm. L. D. Jarošenko vigadest, II osa. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.

18. TEEMA. Majanduskriisid

- K. Marx. Akumulatsiooniteooria. Gospolitizdat, 1948 (v. k.).
F. Engels. Anti-Dühring, kolmas osa, II ptk. Eesti Riiklik Kirjastus, 1954.

V. *I. Lenin*. Majandusliku romantismi iseloomustamiseks, I ptk., § 7. Teosed, 2. kd.

B. MONOPOLISTLIK KAPITALISM — IMPERIALISM

19. TEEMA. Tootmise kontsentreerumine ja monopolid. Monopolistliku kapitalismi põhiline majandusseadus

V. *I. Lenin*. Imperialism kui kapitalismi kõrgeim staadium, I ptk. Teosed, 22. kd.

V. *I. Lenin*. Materjale partei programmi revideerimise kohta. Teosed, 24. kd.

J. *V. Stalin*. Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus. Märkused 1951. aasta novembris toimunud diskussiooniga seotud majandusküsimuste kohta, 7. punkt. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.

G. *M. Malenkov*. Aruandekõne ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XIX kongressile, I osa. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.

20. TEEMA. Finantskapital ja finantsoligarhia

V. *I. Lenin*. Imperialism kui kapitalismi kõrgeim staadium, II ja III ptk. Teosed, 22. kd.

21. TEEMA. Kapitali väljavedu

V. *I. Lenin*. Imperialism kui kapitalismi kõrgeim staadium, IV ptk. Teosed, 22. kd.

22. TEEMA. Maailma majanduslik ja territoriaalne jaotamine ja võitlus tema ümberjaotamise pärast. Imperialismi koloniaalsüsteem

V. *I. Lenin*. Imperialism kui kapitalismi kõrgeim staadium, V ja VI ptk. Teosed, 22. kd.

J. *V. Stalin*. Keskkomitee poliitiline aruanne ÜK(b)P XVI kongressile, I osa. Teosed, 12. kd.

J. *V. Stalin*. Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus. Märkused 1951. aasta novembris toimunud diskussiooniga seotud majandusküsimuste kohta, 5. ja 6. punkt. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.

23. TEEMA. Imperialismi ajalooline koht

V. *I. Lenin*. Imperialism kui kapitalismi kõrgeim staadium, X ptk. Teosed, 22. kd.

V. *I. Lenin*. Imperialism ja sotsialismi lõhenemine. Teosed, 23. kd.

V. *I. Lenin*. Euroopa Ühendriikide loosungist. Teosed, 21. kd.

J. *V. Stalin*. Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus. Märkused 1951. aasta novembris toimunud diskussiooniga seotud majandusküsimuste kohta, 5. ja 6. punkt. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.

G. *M. Malenkov*. Aruandekõne ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XIX kongressile, I osa, 1. ja 2. punkt. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.

24. TEEMA. Kapitalismi üldkriis

- V. *I. Lenin*. Kommunistliku Internatsionaali II kongress 19. juulist — 7. augustini 1920. Ettekanne rahvusvahelisest olukorrast ja Kommunistliku Internatsionaali põhiülesannetest. Teosed, 31. kd. (v. k.).
- J. *V. Stalin*. Keskkomitee poliitiline aruanne ÜK(b)P XVI kongressile, I osa. Teosed, 12. kd.
- J. *V. Stalin*. Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus. Märkused 1951. aasta novembris toimunud diskussiooniga seotud majandusküsimuste kohta, punktid 5—7. Vastus sm. Aleksandr Iljitš Notkinile, 7. punkt. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.
- G. *M. Malenkov*. Aruandekõne ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XIX kongressile, I osa. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.

III OSA

SOTSIALISTLIK TOOTMISVIIS

A. KAPITALISMILT SOTSIALISMILE ÜLEMINEKU AJAJÄRK

25. TEEMA. Kapitalismilt sotsialismile ülemineku ajajärk. Sotsialismi võit NSV Liidus

- K. *Marx*. Gotha programmi kriitika, I ptk. Gospolitizdat, 1953 (v. k.).
- V. *I. Lenin*. Nõukogude võimu järjekordsed ülesanded. Teosed, 27. kd.
- V. *I. Lenin*. Majandus ja poliitika proletariaadi diktatuuri ajajärgul. Teosed, 30. kd.
- V. *I. Lenin*. Kooperatsioonist. Teosed, 33. kd. (v. k.).
- J. *V. Stalin*. ÜK(b)P XIV kongress 18.—31. detsembril 1925. Keskkomitee poliitiline aruanne, II osa. Teosed, 7. kd.
- J. *V. Stalin*. ÜK(b)P XV kongress 2.—19. detsembrini 1927. Keskkomitee poliitiline aruanne, II osa. Teosed, 10. kd.
- J. *V. Stalin*. NSV Liidu Konstitutsiooni projektist, II osa. Leninismi küsimusi, 11. väljaanne. Eesti Riiklik Kirjastus, 1952.

B. RAHVAMAJANDUSE SOTSIALISTLIK SÜSTEEM

26. TEEMA. Sotsialismi materiaalne tootmisbaas

- V. *I. Lenin*. Teaduslik-tehniliste tööde plaani visand. Teosed, 27. kd.
- V. *I. Lenin*. Ühtsest majandusplaanist. Teosed, 32. kd. (v. k.).
- J. *V. Stalin*. Meie maa industrialiseerimisest ja parempoolsest kallakust ÜK(b) Parteis. Teosed, 11. kd.
- G. *M. Malenkov*. Aruandekõne ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XIX kongressile, II osa. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.
- Partei XIX kongressi direktiivid NSV Liidu arendamise viienda viie aasta plaani kohta aastaks 1951—1955. Eesti Riiklik Kirjastus, 1952.
- NSV Liidu põllumajanduse edasiarendamise abinõudest. NLKP Keskkomitee pleenumi otsus, mis võeti vastu 7. septembril 1953. a. sm. N. S. Hruštšovi ettekande põhjal. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.

Meie maal teravilja tootmise edasisest suurendamisest ning uudis- ja jäätmaade kasutuselevõtmisest. NLKP Keskkomitee pleenumi otsus, mis võeti vastu 2. märtsil 1954. a. sm. N. S. Hruštšovi ettekande põhjal. Eesti Riiklik Kirjastus, 1954.

27. TEEMA. Tootmisvahendite ühiskondlik omandus on sotsialismi tootmissuhete aluseks

- V. I. Lenin. Teine ülevenemaaline tööliste ja soldatite saadikute nõukogude kongress 25.—26. oktoobril (7.—8. novembril) 1917. Ettekanne maaküsimuse kohta. Maadekreet. Teosed, 26. kd.
- V. I. Lenin. Kõne pankade natsionaliseerimise kohta Ülevenemaalise Kesktäitevkomitee istungil 14. (27.) detsembril 1917. Teosed, 26. kd.
- Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Konstitutsioon (Põhiseadus), I ptk. Eesti Riiklik Kirjastus, 1954.

28. TEEMA. Sotsialismi põhiline majandusseadus

- F. Engels. Anti-Dühring, kolmas osa, II ptk. Eesti Riiklik Kirjastus, 1954.
- V. I. Lenin. Majandus ja poliitika proletariaadi diktatuuri ajajärgul. Teosed, 30. kd.
- J. V. Stalin. Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus. Märkused 1951. aasta novembris toimunud diskussiooniga seotud majandusküsimuste kohta, 7. punkt. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.
- G. M. Malenkov. Aruandekõne ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XIX kongressile, II osa. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.
- Partei XIX kongressi direktiivid NSV Liidu arendamise viienda viie aasta plaani kohta aastaiks 1951—1955. Eesti Riiklik Kirjastus, 1952.

29. TEEMA. Rahvamajanduse plaanipärase (proportsionaalse) arenemise seadus

- V. I. Lenin. VIII ülevenemaaline nõukogude kongress 22.—29. detsembril 1920. Ettekanne Rahvakomissaride Nõukogu tegevusest. Teosed, 31. kd. (v. k.).
- V. I. Lenin. Ühtsest majandusplaanist. Teosed, 32. kd. (v. k.).
- J. V. Stalin. Jutuajamine inglise kirjaniku H. G. Wellsiga. Leninismi küsimusi, 10. väljaanne. Partizdat, 1938 (v. k.).
- J. V. Stalin. Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus. Märkused 1951. aasta novembris toimunud diskussiooniga seotud majandusküsimuste kohta, 1. ja 7. punkt. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.
- Partei XIX kongressi direktiivid NSV Liidu arendamise viienda viie aasta plaani kohta aastaiks 1951—1955. Eesti Riiklik Kirjastus, 1952.

30. TEEMA. Ühiskondlik töö sotsialismi tingimustes

- V. I. Lenin. Kuidas organiseerida võistlust? Teosed, 26. kd.
- V. I. Lenin. Põlise elulaadi purustamisest uue loomisele. Teosed, 30. kd.

V. I. Lenin. Töödistsipliinist. Teosed, 30. kd.

J. V. Stalin. Masside võistlus ja töövaimustus. Teosed, 12. kd.

J. V. Stalin. Esimesel üleliidulisel stahhaanovlaste nõupidamisel peetud kõne. Leninismi küsimusi, 11. väljaanne. Eesti Riiklik Kirjastus, 1952.

31. TEEMA. Kaubatootmine, väärtusseadus ja raha sotsialismi tingimustes

V. I. Lenin. VIII ülevenemaaline nõukogude kongress 22.—29. detsembril 1920. Ettekanne Rahvakomissaride Nõukogu tegevusest. Teosed, 31. kd. (v. k.).

V. I. Lenin. Kulla tähtsusest nüüd ja pärast sotsialismi täielikku võitu. Teosed, 33. kd. (v. k.).

J. V. Stalin. Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus. Märkused 1951. aasta novembris toimunud diskussiooniga seotud majandusküsimuste kohta, 2. ja 3. punkt. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.

Partei XIX kongressi direktiivid NSV Liidu arendamise viienda viie aasta plaani kohta aastaiks 1951—1955. Eesti Riiklik Kirjastus, 1952.

32. TEEMA. Palk sotsialismi tingimustes

V. I. Lenin. Riik ja revolutsioon, V ptk. Teosed, 25. kd.

J. V. Stalin. Esimesel üleliidulisel stahhaanovlaste nõupidamisel peetud kõne. Leninismi küsimusi, 11. väljaanne. Eesti Riiklik Kirjastus, 1952.

Partei XIX kongressi direktiivid NSV Liidu arendamise viienda viie aasta plaani kohta aastaiks 1951—1955. Eesti Riiklik Kirjastus, 1952.

33. TEEMA. Isemajandamine ja rentaablus. Omahind ja hind

V. I. Lenin. Oktoobrirevolutsiooni neljandaks aastapäevaks. Teosed, 33. kd. (v. k.).

J. V. Stalin. Nõukogude Liidu majanduslikust olukorrast ja partei poliitikast, osad III, IV. Teosed, 8. kd.

J. V. Stalin. Uus olukord — uued majandusliku ülesehitustöö ülesanded, VI osa. Teosed, 13. kd.

ÜK(b)P XVIII konverentsi otsus parteiorganisatsioonide ülesannetest tööstuse ja transpordi alal. NLKP kongresside, konverentside ja Keskkomitee pleenumite resolutsioonid ja otsused, II osa, 7. väljaanne. Gospolitizdat, 1953 (v. k.).

34. TEEMA. Põllumajanduse sotsialistlik süsteem

V. I. Lenin. Kooperatsioonist. Teosed, 33. kd. (v. k.).

J. V. Stalin. NSV Liidu agraarpoliitika küsimustest, V osa. Teosed, 12. kd.

Põllumajandusliku artelli tüüp-põhikiri. Tallinn, 1949.

Abinõudest põllumajandusliku artelli põhikirja rikkumiste likvideerimiseks kolhoosides. NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja ÜK(b)P Keskkomitee otsused. Tallinn, 1953.

komitee määrus 19. septembrist 1946. «Rahva Hää!» nr. 223, 22. septembril 1946.

Abinõudest töö organiseerimise parandamiseks, tööviljakuse tõstmiseks ja töö tasumise korraldamiseks kolhoosides. NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrus nr. 1259 19. aprillist 1948. Selhozgiz, 1948 (v. k.).

NSV Liidu põllumajanduse edasiarendamise abinõudest. NLKP Keskkomitee pleenumi otsus, mis võeti vastu 7. septembril 1953. a. sm. N. S. Hruštšovi ettekande põhjal. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953. Meie maal teravilja tootmise edasisest suurendamisest ning uudis- ja jäätmaade kasutuselevõtmisest. NLKP Keskkomitee pleenumi otsus, mis võeti vastu 2. märtsil 1954. a. sm. N. S. Hruštšovi ettekande põhjal. Eesti Riiklik Kirjastus, 1954.

35. TEEMA. Kaubakäive sotsialismi tingimustes

V. I. Lenin. TKN-i (Töö ja Kaitse Nõukogu) juhend kohalikele nõukogude asutustele. Kaubavahetus talurahvaga. Teosed, 32. kd. (v. k.).

V. I. Lenin. Väliskaubanduse monopolist. Teosed, 33. kd. (v. k.).

J. V. Stalin. Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus. Märkused 1951. aasta novembris toimunud diskussiooniga seotud majandusküsimuste kohta, 2. ja 3. punkt. Vastus sm. Aleksandr Iljitš Notkinile. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.

Nõukogude kaubanduse edasiarendamise abinõudest. Laiatarbe-tööstuskaupade tootmise laiendamisest ja nende kvaliteedi parandamisest. Toidukaupade tootmise laiendamisest ja nende kvaliteedi parandamisest. NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja NLKP Keskkomitee määrused. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.

36. TEEMA. Natsionaalne tulu sotsialistlikus ühiskonnas

V. I. Lenin. Kapitalism ja maksud. Teosed, 19. kd.

G. M. Malenkov. Aruandekõne ÜK(b)P Keskkomitee tööst partei XIX kongressile, II osa. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.

37. TEEMA. Riigieelarve, krediit ja raharinglus sotsialismi tingimustes

V. I. Lenin. Ähvardav katastroof ja kuidas selle vastu võidelda, osa «Pankade natsionaliseerimine». Teosed, 25. kd.

V. I. Lenin. VII Moskva kubermangu parteikonverents 29.—31. oktoobril 1921. Teosed, 33. kd. (v. k.).

J. V. Stalin. ÜK(b)P XIV kongress 18.—31. detsembril 1925. Lõppsõna Keskkomitee poliitilisele aruandele. Teosed, 7. kd.

J. V. Stalin. Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus. Märkused 1951. aasta novembris toimunud diskussiooniga seotud majandusküsimuste kohta, 3. punkt. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.

NSV Liidu 1954. aasta riigieelarvest. «Rahva Hää!» nr. 95, 22. aprillil 1954.

38. TEEMA. Sotsialistlik taastootmine

- K. Marx.* Gotha programmi kriitika, I ptk. Gospolitizdat, 1953 (v. k.).
- J. V. Stalin.* NSV Liidu agraarpoliitika küsimustest. Teosed, 12. kd.
- J. V. Stalin.* Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus. Sm. L. D. Jarošenko vigadest, II osa, 3. punkt. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.
- G. M. Malenkov.* Aruandekõne ÜK(b)P. Keskkomitee tööst partei XIX kongressile, II osa. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.
- Partei XIX kongressi direktiivid NSV Liidu arendamise viienda viie aasta plaani kohta aastaiks 1951—1955. Eesti Riiklik Kirjastus, 1952.
- NSV Liidu põllumajanduse edasiarendamise abinõudest. NLKP Keskkomitee pleenumi otsus, mis võeti vastu 7. septembril 1953. a. sm. N. S. Hruštšovi ettekande põhjal. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.

39. TEEMA. Sotsialismilt kommunismile järkjärguline üleminek

- V. I. Lenin.* Riik ja revolutsioon, V ptk. Teosed, 25. kd.
- V. I. Lenin.* Suur algatus. Teosed, 29. kd.
- J. V. Stalin.* NSV Liidu Konstitutsiooni projektist. Leninismi küsimusi, 11. väljaanne. Eesti Riiklik Kirjastus, 1952.
- J. V. Stalin.* Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus. Märkused 1951. aasta novembris toimunud diskussiooniga seotud majandusküsimuste kohta, 4. punkt. Sm. L. D. Jarošenko vigadest. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.

C. SOTSIALISMI EHITAMINE RAHVADEMOKRAATIA MAADES

40. TEEMA. Euroopa rahvademokraatia maade majanduslik kord

- V. I. Lenin.* «Pahempoolsuse» lastehaigus kommunismis. Teosed, 31. kd. (v. k.).
- J. V. Stalin.* Sotsialismi majandusprobleemid NSV Liidus. Märkused 1951. a. novembris toimunud diskussiooniga seotud majandusküsimuste kohta, 5. punkt. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.
- G. M. Malenkov.* NSV Liidu Ülemnõukogu viiendal istungjärgul peetud kõne. Eesti Riiklik Kirjastus, 1953.
- Rahvademokraatia maade rahvamajanduse arendamise plaanid. Materjalide kogumik. Välismaise Kirjanduse Kirjastus, 1952 (v. k.).

41. TEEMA. Hiina Rahvavabariigi majanduslik kord

- V. I. Lenin.* Demokraatia ja narodniklus Hiinas. Teosed, 18. kd.
- J. V. Stalin.* Vestlus Sun Jat-seni nimelise ülikooli üliõpilastega 13. mail 1927. Teosed, 9. kd.
- J. V. Stalin.* Hiina revolutsiooni küsimusi. Teosed, 9. kd.
- Mao Tse-dung.* Rahvademokraatia diktatuurist. «Rahva Hääle» nr. 165, 15. juulil 1949.

Программа по курсу
политической экономии
для технических, сельскохозяйственных,
медицинских, педагогических,
искусствоведческих высших учебных
заведений и государственных
университетов

На эстонском языке

Эстонское Государственное Издательство
Таллин, Пярну маantee 10

*

Toimetaja J. Seiental
Tehniline toimetaja M. Aardma
Korrektorid H. Allik ja V. Antje

Ladumisele antud 5. IV 1955. Trükkimisele
antud 30. IV 1955. Paber 54×84, 1/2a. Trüki-
poognaid 2,75. Formaadile 60×92 kohaldatud
trükipoognaid 2,26. Arvutuspoognaid 2,17.
Trükiarv 2000. MB-09031. Tellimise nr. 1245.
Trükikoda «Ühiselu», Tallinn, Pikk tn. 40/42.

Hind 50 kop.

50 kop.

A-20529

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00395272 0